

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pasteursingel 29b, Rotterdam-7

H. J. VAN DER KWAST — AMSTELVEEN

Jezus Christus in het Nieuwe Testament

Jezus in Samaria

In het vierde hoofdstuk van het evangelie naar Johannes treffen we Jezus aan op de weg van Juda naar Galilea. De kortste en best begaanbare weg naar Galilea liep door het land van de verachte Samaritanen. Er waren Joden die deze weg vermeden, maar Jezus nam de weg door Samaria en niet alleen omdat dit de kortste was. Zo komt de Heiland terecht in een landstreek vol oude herinneringen en hij pauzeert in de stad Sichar bij een heel bekende bron, die volgens de traditie door de aartsvader Jacob gegraven was. Jezus is vermoeid en gaat bij de Jacobsbron zitten.

Het is ongeveer het zesde uur, d.i. twaalf uur in de middag.

Het is daarom wat vreemd dat in de hitte van dit uur een vrouw uit Samaria naar de bron komt om water te putten. In de regel deden de vrouwen dat gezamenlijk op een koeler uur. Er is nog meer vreemd bij deze ontmoeting. Jezus spreekt de vrouw aan; onder Israëli was het niet gebruikelijk dat een man op een openbare weg met een vrouw sprak, de discipelen zijn er later blijken vers 27 verbaasd over.

En nu is deze vrouw nog een Samaritaanse ook.

De vrouw, niet bepaald op haar mondje gevallen, brengt haar bevreemding duidelijk onder woorden wanneer zij Jezus vraagt hoe hij als Jood een Samaritaanse om water kan vragen.

Het is gezien de verachting die de Joden hadden voor de Samaritanen opvallend dat Jezus deze vrouw als een medemens behandelt.

In het gesprek dat zich nu ontspint, wordt al direct duidelijk waarop Jezus aanstuurt: Hij zegt: indien gij wist van de gave Gods en (indien gij wist) wie Hij is die tot u spreekt. Hieruit blijkt dat Jezus zichzelf wil openbaren in Samaria en hij de gave Gods daar brengen.

Er zijn bijbelverklaarders die bij de gave Gods aan Jezus zelf denken; Hij was immers Gods gave aan de wereld, maar omdat Jezus zelf hier onderscheidt maakt tus-

sen die gave en Hij die spreekt, doen we beter door bij de gave Gods te denken aan het heil van God of aan de Heilige Geest. Welnu, als de vrouw zou weten met wie zij te doen had, zouden rollen omgekeerd worden en zou zij Hem vragen om levend water. Nu ligt voor mensen die thuis zijn in de bijbel in het woord levend water een zinspel op het heil dat Christus bracht. Maar als we nu bedenken dat men in die omgeving onder levend water in de eerste plaats verstond water dat uit een bron vloeide en onderscheiding van water dat in een put of een bak werd opgevangen, zullen we het de vrouw niet kwalijk nemen, dat zij niet aan een symbolische betekenis van het woord water denkt, maar aan de gewone en Jezus vraagt hoe zij zich voorstelt zonder emmer aan dit water te komen.

Hij is toch zeker niet meer dan vader Jacob die de put gegraven heeft. Onze Heiland onderneemt een nieuwe poging en licht toe dat een mens, die daar aan de Jacobsbron zijn dorst komt lessen, steeds terug moet komen omdat een mens in dit hete land steeds weer zijn dorst moet stillen. Drinkt iemand evenwel van het water, d.i. van het heil, dat Jezus geeft dan wordt hij niet alleen eens voor goed verzadigd, maar hij wordt zelf tot een fontein d.w.z. hij geeft het heil aan anderen door. Hoewel Jezus nu het eeuwige leven noemt, dringt niet tot de vrouw door wat de gave is, waarover hij spreekt en legt zij zijn woorden uit op haar manier en vraagt, bij de hand als zij blijkt te zijn, om dit levende water, zodat zij van de vermoeide bezigheid om dagelijks naar de put te komen om water op te diepen verlost is.

Billijkheidshalve wijs ik u er op dat het voor deze vrouw toch wel erg moeilijk, zo niet onmogelijk was, om in deze vermoeide Joodse reiziger de Messias te zien en ik herinner u er aan dat Nicodemus (zie hfdst. 3), die toch leraar in Israël was, Jezus niet verstond toen de laatste sprak over wederom-geboren-worden.

Jezus merkt dat hij op deze wijze niet verder komt en verandert zo

voor het oog van onderwerp als hij tot de vrouw zegt: Ga heen, roep uw man en kom hier.

Kennelijk geraakt zegt zij kort-af: Ik heb geen man. Dan slaat Jezus toe en zegt: Terecht zegt gij ik heb geen man, want gij hebt vijf mannen gehad en die gij nu hebt is uw man niet.

Het is opvallend in de bijbel te lezen hoe het mensen aangrijpt, wanneer Jezus toont dat er voor hem niets verborgen is en betreft het dan heel persoonlijke zaken dan lijkt het ineens niet zoveel moeite te geven om te geloven dat deze kennis het aardse te boven gaat en van God komt. Zo spreekt het Nathanaël toen Jezus hem riep, zo ook deze vrouw, al is zij aan het Here gij kent mij en gij doorgrondt mij van psalm 139 nog niet toe; integendeel, nu de grond haar wat heet onder de voeten begint te worden als de Heiland een tipje van de sluier van haar leven in verdriet en zonde op licht, stapt zij haastig van dit gevaarlijke onderwerp af en zegt: Heer ik zie dat gij een profeet zijt!

Al blijkt uit alles dat er niet veel geestelijk leven bij deze vrouw was, zij weet toch wel van de verschillen tussen de Samaritanen en de Joden en nu grijpt zij de kans om deze profeet een theologische kwestie voor te leggen, een uitwijkmanoeuvre, die ook in onze dagen nog al eens met succes wordt toegepast.

Jezus laat de vrouw begaan.

Hij had op het door hem aangesneden onderwerp kunnen terugkomen om de vrouw te wijzen op haar zonden; maar nu merken we dat het hem in dit gesprek niet allereerst gaat om de bekering van deze éne vrouw, die in zonde leefde, neen hij heeft meer op het oog en het gesprek gaat door niet over de vrouw en haar mannen maar over de aanbidding van God, dat is toch wel heel iets anders.

U weet wellicht nog dat de Samaritanen een gemengd ras vormden uit kolonisten uit verschillende volken, die door de Assyriërs na de wegvoering van het volk Israël, naar het ontvolkte Samaria werden gebracht.

Deze Samaritanen vereerden op hun wijze de god van het land, hielden alleen de vijf boeken van Mozes voor het woord van God, verwachtten een Messias en een verrijzenis van de doden, terwijl de berg Gerizim in Samaria voor hen de plaats der aanbidding was. Zij hielden het op de boeken en de berg van Mozes, de overige boeken van het oude testament en de tempel van Salomo dat was allemaal maar nieuwlichterij.

De vrouw vraagt nu wat Jezus zegt over de plaats der aanbidding.

Uit zijn antwoord blijkt dat hij die vraag niet zo belangrijk meer vindt. Wel spreekt hij zich in het geding duidelijk uit voor Israël, want de Samaritanen aanbidden wat zij niet weten, zij kennen de Here nauwelijks, maar Israël heeft de openbaring, daar kent men den Here en het heil is uit de Joden.

Onze Heiland zegt dus niet dat de godsdienst van de Samaritanen ook een wet naar God is, neen, het heil is uit de Joden, anders gezegd: Er is maar één Naam onder de hemel tot zaligheid gegeven.

Maar zie, de vraag Jeruzalem of Gerizim is niet belangrijk meer, want het uur komt en is en hier zien we het Pinksterfeest aangekondigd, dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid.

Hiermede zegt Jezus niet, dat de Joden, die al die eeuwen in Jeruzalem, waar de Here woonde bij zijn volk, Hem hebben aangeboden en Zijn Naam hebben vereerd en geprezen, onwaarachtige aanbidders waren. In de tempel was het symbool, de afschaduw van het wonen van God door de Geest in Jezus Christus, de levende tempel, niet van steen en hout. De waarheid in de zin van de vervulling van de tempel was Christus. In Christus is de waarheid van God tot verlossing van de wereld ten volle openbaar geworden, in Hem sprak de Here zich helemaal voor ons uit. Het wordt Pinksteren en dan heeft de tempel zijn dienst gedaan en de waarachtige aanbidders aanbidden dan in waarheid, d.i. in Jezus Naam.

Nu spreekt Jezus niet alleen van

In dit nummer:

Pagina 323

Ds H. J. van der Kwast,
Jezus Christus in het Nieuwe Testament. (Jezus in Samaria)

Pagina 324

Ds K. B. Holwerda,
Kan de Here Jezus de regering van Zijn kerken niet aan? (2)

Pagina 325

J. P. Stoop,
Nogmaals: het ontstaan van de Koude Oorlog

Pagina 326-327

D. W. L. Milo,
Het nieuwe lied
Prof. C. Veenhof,
Verbijsterend

Pagina 328

Mr dr J. J. Oostenbrink,
Prof. mr H. D. van Wijk met
vervraagd emeritaat

Pagina 329

Drs H. E. S. Woldring,
Dr J. J. Buskes

aanbidden in waarheid, maar van aanbidden in geest en waarheid. Bij het woord geest moet u denken aan leven en kracht. Zonder Jezus Christus is de tempel in Jeruzalem met al zijn schoonheid slechts steen en hout en de aanbidding in de erediensten hoe indrukwekkend, door offers gebracht door priesters in prachtige gewaden, wordt ijdel, verstand en sterft weg.

Maar in Christus zal door de Heilige Geest God in de harten van de Zijnen wonen en de aanbidding van God en de omgang met Hem zal een stuk levende werkelijkheid worden in deze wereld, zijn volk wordt en levende tempel.

Lezen we de woorden: God is geest, dan moeten we daarin niet een soort omschrijving of definitie van God lezen, neen, als er staat God is geest betekent dat in dit verband dat Hij de levende God is, die de harten zoekt van de mensen en aanbidding in geest en waarheid is de omgang met de God, die in Christus onze Vader is en alle dingen regeert.

Nu komt er een positieve reactie bij de vrouw; zij zegt dat zij weet dat de Christus, wanneer Hij komt alles zal verkondigen en dat wil zeggen: de volle waarheid over God en de dienst van God, zodat in de Christus het licht over alle volken opgaat.

Nu is het ogenblik daar waarop Jezus zich bekend maakt; nu mag zij weten wat de gave Gods is en wie Hij is die tot haar spreekt. De vermoeide joodse reiziger, die om water vroeg; de man, die zulke wonderlijke dingen zei over levend water; de profeet, voor wie niets in haar leven verborgen was is de Messias die komen zou. Uit het vervolg zien we nu, waar het Jezus in dit gesprek bij de Jacobsbron om te doen was. De vrouw snelt heen naar haar volk, vergeet in de haast haar kruik. Tot de discipelen, die inmiddels zich bij hun Meester hebben gevoegd zegt Hij: sla uw ogen op en ziet dat de velden wit zijn om te oogsten. En dan komen de Samaritanen als een levende oogst tot Hem op het woord van de vrouw; Hij blijft twee dagen bij hen en de Samaritanen geloven niet meer op gezag van de vrouw, maar omdat zijn Hem zelf gehoord hebben en Hem hebben leren kennen als de Heiland van de wereld. De Samaritanen kennen Hem en kennen de gave Gods. In Samaria wordt al iets beleefd van Pinksteren. Het ging in dit gesprek dus niet om één zondares, die door Jezus tot bekering wordt geroepen, neen, het ging Hem om dit verachte volk van de Samaritanen, de laatste worden in zijn rijk de eersten. Aan de vrouw wordt het woord vervuld, dat ze niet begreep en wel dat wie drinkt bij Jezus van het water des levens zelf wordt tot een fontein van water dat springt ten eeuwen leven.

Hiermee is, om mogelijk misverstand uit te sluiten, niet gezegd dat Jezus zich niet om een enkele zondaar bekommert, we weten uit het evangelie hoe één mens Hem ter harte kan gaan, maar we moeten nooit vergeten dat Hij de Zijnen opdracht gaf om de volken te roepen.

Zo openbaarde Jezus in dit zo moeilijk verlopen gesprek zijn heerlijkheid als eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.

K. B. HOLWERDA — DOORN

Kan de Here Jezus de regering van Zijn kerken niet aan?

2

Ik liet het de vorige keer bij de uitdaging die aan de gemeenten was gesteld door het voorstel van de kerkeraad van Doorn. Die kerkeraad, die stelde dat onderlinge samenwerking, hulp en raad in goede trouw, in de Schrift aan ons worden geboden. Maar dat hij in diezelfde Schrift maar niets kon vinden over een macht die bevoegdheden heeft over alle gemeenten, behalve dan de Here zelf.

Ik waardeer in het antwoord van achtereenvolgens de di G. Janssen, H. Smit en H. de Jong, dat zij allen in hun schrijven impliciet toegeven, dat het in de oude KO en ook in het voorgestelde concept-KO niet alleen gaat om samenwerking. Maar wel degelijk ook om een gezagsinstantie boven de Kerken. Immers, alle drie trachtten voor dat laatste schriftuurlijke argumenten bij te brengen! Laat ik uitdrukkelijk zeggen: daarmee bewezen zij de discussies onder ons een grote dienst. Want nog ál te veel werden degenen die het inzake de kerkelijke samenwerking anders willen dan vroeger, gedoodverfd als een stel nieuwlichters, vrijblijvend, die het zo nodig eens anders moeten doen dan de beproefde gereformeerde traditie! De drie genoemde scribenten wezen aan: er is in de discussie onder ons een geldige vraag gesteld! Want het is maar niet de vraag: verband en samenwerking tussen de Kerken, ja of neen (daárover is dunkt me geen verschil). Maar het knelpunt ligt in de vraag of we in dat verband een zelfstandige gezags- en rechtsinstantie boven de Kerken mogen en moeten hebben!

Van de vier artikelen van ds G. Janssen (Opbouw, 18e jrg. no. 31 t/m 34, resp. p. 237, 243/4, 251/2 en 261/2) ging het laatste in op de door ons gestelde vraag. De schrijver stelt daarin dat het invoeren van een kerkverband zoals voorgesteld door de commissie niet met zoveel woorden in het NT te vinden hóefde te zijn. Omdat heel veel dingen aan de mondigheid van de gemeenten, die nu de 'kindertijd' van het OT achter de rug hebben, zijn overgelaten. Dat er zulke dingen zijn ontken ik niet. In het onderhouden van goede, hechte samenwerking hebben de gemeenten vast een grote vrijheid. Maar de vraag was, of als er één levende Heer is, die met zijn Woord en Geest macht oefent over zijn gemeenten, — of dán die gemeenten de bevoegdheid hebben een lichaam in het leven te roepen, waaraan ze bepaalde bevoegdheden van Koning Jezus gaan overdragen. En me dunkt, dát kan geen vraag zijn! De belijdenis van de éne Heer van het volk van God sluit uit, dat prerogatieven van de Kroon worden overgedragen aan iets of

Kerkelijk Leven

iemand anders. Uiteraard weet ik dat ds Janssen dat ook niet wil. Het is echter juist dát wat in de oude KO en in het nieuwe concept tóch gebeurt.

Ds H. Smit (Opbouw, 18e jrg., no. 36, p. 276) wees erop, dat de Schrift twee vormen van geboden van de Here kent. Nl. de apodictische of categorische vorm: 'gij zult (niet)...'. En daarnaast een casuïstische vorm: 'Indien ge dit of dat wilt, dán zult ge zus en zo handelen.' Volgens hem zou het voorstel-Doorn te categorisch te werk gaan, en geen oog hebben voor de mogelijkheden van de Kerken volgens die 'indien ge wilt...'-structuur. Nu is er niemand die aan de mogelijkheden van de gemeenten wil tornen. De kerkeraad van Doorn wil graag een goede structuur van samenwerking, en heeft daarom zijn voorstel aan de Kerken gedaan. Wat wij echter als fataal beschouwen is, dat de Kerken een lichaam in het leven roeren om gezag en rechtspraak over de gemeenten te voeren. Aangezien deze tot de exclusieve rechten van Christus Jezus behoren, menen wij dat geen Kerk dát zal mógen willen! Gemeenten van de Here zijn niet bevoegd om rechten aan die Here te ontnemen!

Het antwoord van de twee genoemde collega's verried m.i., dat ze met de door Doorn opgeworpen vraag schriftuurlijk verlegen waren. Ds De Jong (Opbouw, 18e jrg. no. 37, p. 283) schrijft: „Toch blijft er iets keihards in het argument van Doorn zitten, dat alleen maar met iets nog harders kapot te krijgen is. De stelling is namelijk niet waar.” Ds De Jong vervolgt dan: „Ik heb de indruk dat de apostel een soort kerkverband in persoon is geweest”. En daar bedoelt hij niet alleen mee, dat, uiteraard, „groeten en attestaties van kerken aan kerken over hem liepen”, — neen, de apostel „bemoeide zich met de inrichting van het plaatselijke gemeentelijke leven” (Titus 1:5).

Bewijst dit eerste argument van collega De Jong „dat de apostel een soort kerkverband in persoon” geweest is? Kóm nou! De opdracht van de Here Christus aan de apostelen is duidelijk, Matth. 28:19. Ze hebben het evangelie te verkondigen, gemeenten te stichten, en die te leren onderhouden al wat de Here geboden heeft. Wat zien we dan gebeuren? Paulus preekt ergens het evangelie, keert daarna daar terug (of zendt één van zijn assistenten) om oudsten aan te stellen en de gemeente te versterken,

en blijft vervolgens persoonlijk en schriftelijk met die gemeente in contact om die nog beter inzicht te geven, of ook te bestraffen (Hand. 20:27, 2 Petr. 1:12-15). Paulus blijkt ook zeer zuiver te onderscheiden tussen bevelen van de Here, en adviezen van hemzelf „als iemand die door de ontferming des Heren trouw is” (1 Cor. 7:25). Deze laatste adviezen legt hij niet op, maar hij beveelt ze aan! (Hij geeft trouwens blijkbaar de voorkeur aan een verzoek boven een bevel, zelfs als het gaat om orders van Christus (Filemon vss 8-9).) En omdat er nu een gemeente met oudsten is, die haar eigen verantwoordelijkheid heeft, zal Paulus een zaak als van 1 Cor. 5:1-5 uitdrukkelijk **samen met** die gemeente en haar oudsten ter hand nemen. Het is de taak van die gemeente, waarin de apostel haar vermaant en steunt. Men lette er ook op dat Paulus, als hij zich richt tot een niet door hem gestichte gemeente als Rome, zijn schrijven „ietwat vrijmoedig” noemt (Rom. 15:15-16, vgl. het totaal van vss 14-21 voor de 'toon' van Paulus hier). Van de apostelen Johannes en Petrus zien we precies hetzelfde: het „leren onderhouden wat Ik u geboden heb”, b.v. 1 Joh. 2:21 en context, 2 Petr. 1:12 vv.

Maar moet ik dat nu 'bemoeienis' noemen met het plaatselijke kerkelijke leven als een kerkverband-in-persoon? Welneen! Want de apostel is hier niet een **kerkverbandelijke** instantie, b.v. namens de gezamenlijke andere Kerken. Maar hij is bezig met zijn opdracht, hij is **gezant van de Here!** Hij treedt niet op namens de Kerken maar namens de Héer van die Kerken! En Christus zegt: Wie u verwerpt, verwerpt Mij. „Wie u ontvangt, ontvangt Mij. Het is eenvoudig onjuist de 'nazorg' van de apostelen aan de gemeenten te bestempelen als een optreden als kerkverband-in-persoon!

Echter, voortgaand op dit spoor komt collega De Jong nu tot zijn **tweede** argument, nl. dat de dood van de apostelen een vacuüm schiep inzake de intergemeentelijke Woordbediening. Ik wil daar dit van zeggen. De dood van de apostelen schiep inzake de taak waartoe zij geroepen waren helemaal geen vacuüm. Hun werk werd en wordt voortgezet door zendingen. Deze zijn dan wel geen oog- en oorgetuigen van de Here; zij hebben echter wel het evangelie van de Here en zijn bevelen voor zijn gemeenten. Zij worden dan ook opgedragen aan de genade Gods (Hand. 14:26, 15:40). En ze zullen de gemeenten wel te vertellen hebben wat al grote daden de Here door hen verricht heeft onder de heidenen, Hand. 21:19-20, maar hun verantwoording is rechtstreeks aan de Héer! Zending is niets anders dan gezant, of apostel. Wij gebruiken het woord apostel meestal alleen voor de 'elf' en Paulus, het NT gebruikt het breder. De zendingen zullen precies hetzelfde doen als de apostelen hebben gedaan, en wel volgens 'hun' (= der apostelen) evangelie, en wat de Here aan hen, de apostelen, geboden heeft. Hier heeft de Here Zijn werk echt niet met een vacuüm opgescheept!

Heeft de Here dat dan met de ontstane gemeenten wel gedaan? Ds De Jong zegt dat de gemeente

Antwoord aan drie redacteurs van „Opbouw”

van Galatië nodig had iemand van buiten, die hun zonde zag „om zo'n gemeente even godzalig uit te schelden...” Dat zal wel waar zijn! Al beweer ik, dat dat nog behoorde tot Paulus' van de Here gekregen apostolische taak! En dat het niet is een optreden als 'kerkverband-in-persoon'.

Trouwens, er is onder ons helemaal geen verschil van mening over de vraag of de gemeenten, of ook individuele gelovigen, die een gemeente in de fout zien gaan, niet de plicht hebben van wat De Jong noemt 'intergemeentelijke Woordbediening'. Dat impliceert het voorstel-Doorn dan ook! Wat daar in B, sub a) gesteld is inzake de trouwbelofte van de Kerken aan elkaar, — dat is geen wassen neus!! Dat is iets waaraan de Kerken elkaar mogen, zelfs moeten houden. Wee de Kerk die een zusterkerk de verkeerde weg op laat gaan! En er zal best eens aanleiding zijn dat een aantal Kerken een zustergemeente gezamenlijk vermanen. Maar de zwaarte van dat vermaan wordt dan gevormd, niet door het feit dat het van één of meer zusterkerken afkomstig is, maar door het feit dat het **Woord van de Here** wordt gesproken! Doorn ziet heus wel de taak van de intergemeentelijke Woordbediening, — gelijk zijn voorstel bewijst! Maar acht uit de Schrift nog steeds niet aangetoond dat we daarvoor een kerkverbandelijke gezagsinstantie nodig hebben. Het gezag ligt toch in het Woord zelf en in de Heilige Geest die dat Woord betuigt! De apostelen hebben in de nieuwtestamentische tijd trouwens geen enkele gemeente uit de kring der gemeenten gebannen. Wel waarschuwt de Here door Johannes gemeenten naarstig, dat als ze zich niet bekeren Hij haar uit Zijn kring zal bannen, de kandelaar er weg nemen, haar uit zijn mond zal spuwen, Openb. 2:5, 3:16! Natuurlijk heeft een radicale verwerping van het Woord van Christus consequenties voor het verbond der gemeenten. Maar die consequentie, dat de gezamenlijke gemeenten unaniem tot de conclusie moeten komen dat een gemeente de Here totaal verwerpt en daardoor de samenwerking vernietigd heeft, is alleen maar conclusie uit het afwijzen van het Woord. En géén machts- of dwangmiddel.

We verschillen dus niet van mening over de vraag of intergemeentelijke Woordbediening noodzakelijk is. Maar over de andere vraag, of de gemeenten daarvoor een éigen, gezamenlijke gezagsinstantie nodig hebben. Het is die vraag die ik in de Schrift nergens bevestigend beantwoord vind.

Intussen is ds De Jong al verder gevaren op zijn koers van dat 'vacuüm' dat door de dood van de apostelen geschapen zou zijn inzake een kerkverbandelijke gezagsinstantie over de gemeenten.

gedeelte van ds De Jong's overpeinzingen hartgrondig verwerp. Hij zegt dat de kerken in dit — door hem geponeerde! — vacuüm zijn getreden „door het scheppen van tusseninstanties”. En hij oordeelt daarover nogal positief. Zegt b.v. dat de Heer der Kerk „zich toch ook van dit behulpstel bediend heeft in een tijd dat de gemeente haar mondigheid niet aan kon”. Ja, dat zegt hij van de ontwikkeling van de hiërarchie naar het pausdom! Het gaat me er niet om of ooit een paus of kerkvorst eens iets goeds hebben verricht. Ik denk aan wijlen mgr. Beckers. Het gaat me om de vraag of ze dat tot stand brachten **ondanks** het hiërarchieke systeem. Of **dankzij** dat systeem! Ik geloof er totaal niets van dat de Heer der Kerk zich van dit behulpstel bediende. Ik geloof dat Hij **ondanks** deze schuldige ontwikkeling zijn Kerk bewaard heeft! En dat mag dan echt wel een wonder heten! Ik geloof niet dat de gemeente haar mondigheid niet aan kon. Wel dat de gemeente die wel eens gemakzuchtig uit handen gaf. Waarbij goedbedoelende dienaars van die gemeenten die mondigheid aan zich lieten overdragen, of die ook aan zich trókken! Zodat ze door luiheid der gemeenten en eigen goedbedoelde machtsaanmatiging **prelaten** werden. Maar de Here heeft nooit prelaten aangesteld, en het is een wonder dat de Ker-

ken op deze weg niet zijn ondergegaan.

Trouwens, — als waar was wat ds De Jong beweert, dat de gemeenten een vacuüm, dat veroorzaakt werd door de dood der apostelen, moesten vullen met een kerkverbandelijke gezagsinstantie, — dan hebben toch Petrus en Paulus in hun afscheidswaarden die gemeenten daarover niet ingelicht. Die integendeel grof misleid inzake hun taak in dezen! Als Paulus afscheid neemt van de oudsten van Efese op het strand van Milete, Hand. 20, dan is er geen sprake van, dat hij die gemeente onderbrengt onder een kerkverbandelijke paraplu! Hij zegt: „Ziet dan toe op uzelf en op de hele kudde, waarover de H. Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden...” (vs 28). En: „**ik draag u op aan de Here en het woord zijner genade, aan Hem die bij machte is te bouwen en het erfdeel te geven onder alle geheiligden**” (vs 32). Petrus, die zijn eind voelt naderen, doet precies hetzelfde. 2 Petr. 1:12-21. Ik ben eenvoudig niet bereid te geloven dat deze apostelen de gemeenten op een schandalige wijze de mist instuurden, toen ze zo deden! Samenvattend meen ik, dat wat de drie collegae schreven, op geen enkele manier uit de Schrift heeft aangetoond dat er een zelfstandig lichaam van gezag en rechtspraak

over alle Kerken moet of mag zijn, naast de Here zelf!

En ik vraag: zou ook het feit dat — goedbedoeld, ongetwijfeld — altijd weer zo vlót zulke instanties over de gemeenten werden aangesteld, mede oorzaak zijn geworden van de verbrokenheid van Christus' volk? Zou de Here ons daarin niet tuchtigen over structurele afwijking van het evangelie? Zou er niet om herstel te bidden, en daarop te hopen zijn, als dit — gecamoufleerde! — gouden kalf eindelijk eens vergruizeld werd? Zou de Here ons zoveel breuk en scheuring bezorgd hebben, omdat Hij met zijn Woord en Geest door ons niet lós vertrouwd werd, in de bewaring en regering van Zijn Kerk? Is dát misschien onze taak, — en alsjeblijft met bescheidenheid, want moeizaam en met schade en schande geleerd! — om als vrijgemaakte vrijgemaakten temidden van veel andere Kerken en broeders het bewijs te zijn, dat Jezus geen macht naast Zich dúldt? Zal dát het herstel van de Kerken, haar bijeenvergadering, en de werkelijke verbondenheid tussen gemeenten niet bevorderen? Omdat we van een „heilig” blok-aan-het-been bevrijd zijn?

In het vorige artikel is in de kop van het artikel per abuis een (2) geplaatst; dit had een (1) moeten zijn.

J. P. STOOP — DIEMEN

Nogmaals: het ontstaan van de Koude Oorlog

Via de redactie ontving ik van de heer J. van Dijk uit Surrey in Canada een brief, waarin wordt gereageerd op mijn artikel over het ontstaan van de Koude Oorlog. („Opbouw” van 9 augustus 1974.)

De heer Van Dijk heeft mijn artikel met gemengde gevoelens gelezen en acht het niet zonder gevaar. Om de heer Van Dijk volledig recht te doen zal ik de voornaamste passages uit zijn brief citeren.

„Het artikel poogt ons er van te overtuigen dat het brengen van Oost-Europa onder het wrede communistische juk enkel maar geschiedde ter beveiliging van Rusland. Er zou eigenlijk geen sprake meer van zijn, dat men Lenin's leer wat betreft de wereldrevolutie nog in de praktijk zou willen toepassen. Men heeft echter op deze manier het anti-christelijk karakter van het communisme uit het oog verloren.”

„Het feit dat men steeds weer gaat lonken naar Rusland, doet ook voor Holland het ergste vrezen. Holland wordt geestelijk verwoest door deze z.g. vredesapostelen van rechts en van links, die niets anders dan de co-existentie bepleiten tussen de z.g. democratische- en communistische landen.”

„Het lonken naar Rusland gaat gepaard met een verachten van Amerika. Ondanks de corruptie in de U.S.A. is daar toch nog een overblijfsel dat vasthoudt aan de Bijbel en dat ook uitspreekt in het publiek. En het is tegen dat gedeelte, dat het van God vervreemde West-Europa zijn gal uitspuwt.” Tot zover deze citaten.

Commentaar

In mijn artikel heb ik diverse visies op het ontstaan van de Koude Oorlog besproken. Tot omstreeks 1960 was het beeld dat de Westerse historici van dit probleem hadden vrij eenvoudig en doorzichtig. De Sowjet-Unie was door zijn agressieve politiek verantwoordelijk voor de grote verwijdering die er ontstond tussen de bondgenoten van weleer tegen Hitler (de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en de Sowjet-Unie). De politiek van de V.S. is in het algemeen sterk geïdealiseerd. De Verenigde Staten als bolwerk van vrijheid en democratie zijn o.a. het bedreigde West-Europa te hulp gekomen en

door hun krachtig optreden hebben zij de vloedgolf van het Russische communisme „ingedamd”. In de jaren zestig is de visie op de Koude Oorlog genuanceerder geworden en het antwoord op de vraag naar de schuld er van gecompliceerder. Vooral de rol van de V.S. in het konflikt is meer beklemtoond en daardoor is de vinger gelegd op een aantal onbewezen veronderstellingen en zwakke plekken in het traditionele westerse beeld. In mijn artikel van 9 augustus heb ik daarvan voorbeelden gegeven. De bedoeling van mijn artikel was dan ook geen andere dan de lezers van „Opbouw” informatie te geven over deze veranderde visies. Van belang dacht ik, vanwege het 25-

jarig bestaan van de Navo. Ik vind het daarom wel wat vreemd, dat de heer Van Dijk mij meteen op één lijn stelt met degenen die naar Rusland lonken en hun gal uitspuwen over de V.S. Bij de discussie over het ontstaan van de Koude Oorlog is niet in het geding het al of niet acceptabele van het communistische systeem en de marxistisch-leninistische ideologie. In het geding is alleen de schuldvraag. Op wat al te simpele wijze is in het verleden de schuld voor dit konflikt op de Sowjet-Unie geschoven, waardoor historische mythevorming dreigde te ontstaan.

De heer Van Dijk maakt in zijn brief ook een tegenstelling tussen

D. W. L. MILO VIERHOUTEN

HET NIEUWE LIED

*De essentie van de liturgie is
ons doordeweekse bedienen
van de blijde boodschap aan deze wereld;
waartoe op zondag onze accu bijgeladen wordt
in de samenkomsten der gemeente.*

Veelal worstelen we met vragen als: kunnen wij die interkerkelijke psalmberijming nu al zingen? Is die wel beproefd en door een synode accoord bevonden? En is dat nieuwe „Liedboek voor de Kerken” wel geschikt voor ons? Overtreden we de kerkelijke regels niet, door daar op eigen houtje aan te beginnen? *)

Jawel. Dat zijn de vragen. En laten we met de psalmen beginnen.

Als u bezwaren tegen de interkerkelijke berijming hebt en liever de oude (uit 1773) blijft zingen, moet u wel sterk in uw schoenen staan. Want eerstelijk ligt het voor de hand, dat een berijming van twee eeuwen oud zichzelf taalkundig overleefd heeft. En dat heeft ons oude psalmboek inderdaad: er staan talrijke, talloze uitdrukkingen in, die vandaag andere of in 't geheel geen inhoud hebben (zag u ooit strikken van vuur en zwavel regenen?); er staan werkwoordsvormen in, die wij niet meer kennen (ontsteken voor ontstoken); ook woorden die wij niet meer gebruiken, niet weinige. Wie een grappig Kanaäns dialect wil spreken, gebruike termen uit de oude psalmberijming.

Maar vervolgens ligt het evenzeer voor de hand, dat deze berijming, stammend uit zulk een geestelijk ingezonken tijd, vervaardigd door een overheid, die de kerkelijke lakens uitdeelde, vrij ver van de Schrift afdwaalt. De vele malen dat de deugd (deugdzaam, resp. het pad der deugd) wordt aangeroepen; de onnozele wijze, waarop over God, Schepper van hemel en aarde, gesproken wordt (Oppervoogd, Opperwezen); de stoplappen (Zo doe Hij ook aan mij — Weer steeds alle smart — Hij en anderen meer) en de verlegenheidsoplossingen wijzen niet op veel inspiratie, dat is: openstelling voor de heilige Geest.

*) Dit zijn nog altijd de in Emmeloord uitgestalde (niet ingestelde, zoals de zetter vorige week dacht) **uitgestalde** gedachten. Slot volgt aanstaande week.

Integendeel; taalkundig en Schriftkundig is onze oude psalmberijming van zulke kwaliteit, dat zij — vandaag onze kerken aangeboden — geen schijn van kans op invoering zou maken, noch bij taalkundigen noch bij theologen. Is dat boud gezegd? Welnee, de toenmalige ds K. Schilder schreef dit een halve eeuw geleden in zijn boek *Bij Dichters en Schriftgeleerden*; in welk boek hij de eerste 20 psalmen onder de loupe nam en als onbruikbaar terzijde wierp. Nog eens: wie vandaag de berijming van 1773 prefereert boven een eigentijdse, moet betere argumenten vinden dan KS in 1926 ontdekte.

Maar er is nog een punt. Als de theologen wat meer gedaan hebben dan elkander napraten — en dat hebben ze gelukkig, al zijn sommigen erg volgzzaam — dan hebben ze grote beletsels, die foutieve vertalingen en onbegrepen woordgebruik opwierpen, opgeruimd. Dan staan de psalmen ons Bijbellezers veel nader dan in vorige eeuwen mogelijk was. En dan wensen wij het goud van Gods Woord glanzend terug te zien in verzen, die niet alleen letterkundig goed lopen — maar die ook Gods Woord zingbaar maken, zonder dat we telkens struikelen. En zonder een groot deel van de psalmen terzijde te leggen... als graatjes op de rand van ons bord. Het feit, dat tachtig procent van onze psalmen praktisch niet gezongen werd, maakt elke verdediging van deze berijming hachelijk.

Ook is er nog een vierde punt. Sedert het pionierswerk van prof. dr J. D. du Toit en van ds H. Hasper hebben we de oorspronkelijke ritmische wijzen hervonden. We hebben ontdekt, dat een lied bestaat uit een vers plus een melodie; en dat deze twee moeten kloppen op elkander. En we hebben ontdekt, dat de berijming van 1773 volstrekt niet klopte op de gerestaureerde melodieën; omdat die melodieën al sedert Datheen (1566) waren opgeofferd aan kreupelrijmproducten. Ook om redenen dus van gezonde volkszang, die bij de wereld geen lachlust opwekt, is het voor ons zaak een psalmbundel te vinden, die aan het muzikale peil van onze tijd beantwoordt, een eigen geestelijk kenmerk draagt — maar ook voor buitenkerkelijken verstaanbaar is.

—o—

Welnu, deze eeuw heeft verscheidene nieuwe psalmberijmingen voortgebracht. We denken aan ds H. Hasper, wiens berijming officieel in de synodaal Gereformeerde Kerken is aanvaard — hoewel even later verdrongen. We noemen de bundels van ds L. W. Muns en van drs Joh. Luykenaar Francken. We denken ook aan het werk, door een comité verricht, dat onze kerken een eigen berijming wil aanbieden. En eindigen met de interkerkelijke psalmberijming, door de synodaal Gereformeerde Kerken aanvaard, evenals door de Nederlands Hervormde Kerk en door verscheidene vrijgemaakte Gereformeerde Kerken, binnen en buiten een kerkverband, alsmede door Christelijke Gereformeerde Kerken.

Het gaat niet aan, deze diverse producten nauwkeurig te vergelijken binnen het kader van een causerie of artikel. We hebben lange jaren psalmberijmingen helpen beoordelen, als lid van de Stichting Psalmgezang, als psalmdeputaat en als bestuurder van de Gereformeerde

West-Europa en de V.S. Ik meen dat dit onjuist is. De herinterpretatie van de Koude Oorlog is allereerst het werk van **Amerikaanse** historici. Vooral de oorlog in Vietnam vormde tot die herinterpretatie de prikkel. Deze oorlog is van diepgrijpende betekenis geweest, niet zozeer vanwege de militair-strategische aspecten, maar vooral vanwege de zelfkritiek die hierdoor in de V.S. ontstond. Er is hierbij dus geen sprake van Westeuropese historici die nu eens fijn tegen de V.S. willen aantrappen.

Het komt mij voor dat de kritiek, die de heer Van Dijk onder woorden heeft gebracht, leeft onder meerdere lezers van „Opbouw”. Men ziet hoe met name onder academisch gevormde jongeren, overal in de Westerse wereld, sommige ideeën van Marx sterk aanslaan. Het is begrijpelijk, dat men dan als christen verontrust raakt. Maar juist dan is het noodzakelijk om de ontwikkelingen in onze tijd goed te taxeren en niet te vervallen in een krampachtig anti-communisme, waardoor men andere gevaren die de Westerse wereld bedreigen, niet ziet of de-

ze bagatelliseert. Daarom wil ik graag nog op één zin uit de brief inhaken; de zin namelijk waarin gesproken wordt over Lenin's idee van de wereldrevolutie. Zoals vele uitspraken van Marx en Lenin moet men ook deze gedachte plaatsen in de historische context. De gedachte van de wereldrevolutie is door Lenin sterk naar voren gebracht kort na de oktoberrevolutie van 1917. Het leek er toen op, dat het communisme geen halt zou houden bij de Russische grenzen. In Duitsland wordt in november 1918 de keizer verjaagd en de eerste maanden van de nieuwe republiek zijn bijzonder verwarrende en spannende maanden geweest, met een bloedige opstand waarin de communisten een belangrijke rol spelen. In Hongarije wordt tijdelijk onder Béla Kun een communistische radenrepubliek gevormd naar het voorbeeld van Rusland. Geen wonder, dat de Russische revolutionaire leiders de gedachten sterk hebben benadrukt dat de Russische Revolutie het sein zou worden tot de grote Wereldrevolutie, waarvan vele marxisten al jaren hadden gedroomd. Toen de-

ze verwachte wereldrevolutie uitbleef, is het Stalin geweest die accentueerde dat „het socialisme” allereerst moest worden gevestigd in één land: Rusland. Het is onjuist, dacht ik, om deze koerswijziging (idee van de wereldrevolutie tegenover „socialisme in één land”) zuiver en alleen te zien als een kwestie van tactiek. Het Russische volk verlangde na de jaren van revolutie en burgeroorlog naar rust, naar stabilisering. Stalin als „realist” is aan dat verlangen meer of minder tegemoet gekomen. Evenzo is het met Chroesjtsjov's idee van de vreedzame coëxistentie. Ook dat is niet alleen maar een poging om de niet-communistische wereld zand in de ogen te strooien. Beter zou men kunnen zeggen, dat al deze koerswijzigingen aantonen, dat de communistische ideologie vaak stuk breekt op de harde realiteit en dat daarom de leer voortdurend moet worden aangepast. Chroesjtsjov wist dat het ontkenen van een oorlog op grote schaal, om „het kapitalisme” te vernietigen, gelijk zou staan met zelfvernietiging. Men heeft „berekend” dat wanneer de Sowjet-

Unie in een oorlog met de V.S. de eerste klap zou uitdelen, tachtig procent van de V.S. zou worden vernietigd. De V.S. zouden dan echter nog zeer goed in staat zijn om terug te slaan en zeventig procent van de Sowjet-Unie met de grond gelijk te maken. Tegen de achtergrond van dit soort afschuwwekkende gegevens zal men de politiek van de vreedzame coëxistentie moeten beoordelen. Bovendien moet men bedenken dat Moskou niet meer de absolute leidersrol speelt in de communistische wereld. Het marxisme is pluralistisch geworden. De ideologische tegenstelling tussen Moskou en Peking lijkt onoverbrugbaar. Joego-Slavië en Cuba geven hun eigen interpretatie van de marxistisch-leninistische „leer”. Spreken over het communisme is daarom al een moeilijke zaak; het te bestrijden met citaten uit Lenin's werken, zonder te letten op de historische context, is een onmogelijkheid.

Organistenvereniging. En deze ervaring versterkt slechts het diepe respect, dat wij hebben voor allen, die zich aan deze enorme taak hebben gezet. Dit vooropgesteld. Psalmen berijmen is een moeilijke bezigheid, die God de kinderen der mensen gegeven heeft.

Wanneer we ons echter momenteel beperken tot de Interkerkelijke Berijming is dat vooral om praktische redenen. Dit boek is in verreweg de grootste oplagen beschikbaar, wordt in het grootste deel der reformatorische kerken gezongen, wordt in NCRV-, EO- en andere uitzendingen gebruikt, wordt waarschijnlijk op de scholen het meest gezongen en wordt in tal van onze „eigen” kerken acceptabel geacht.

Deze berijming is nu 7 jaar geleden definitief vastgesteld; zes jaar tevoren was er een proefbundel van uitgegeven; de kennismaking kan dus genoegzaam heten. De berijmers waren aanvankelijk Fedde Schurer, Mart. Nijhoff en prof. dr K. H. Miskotte. Later vormde zich een dichtersbent van ds W. Barnard (Guillaume van der Graft), A. C. den Besten, prof. dr K. Heeroma (Muus Jacobse), G. Kamphuis, W. J. v. d. Molen, prof. dr J. W. Schulte Nordholt en ds Jan Wit.

Een interkerkelijke werkcommissie, die in 1958 als subcommissie aan de Stichting voor Psalmberijming werd toegevoegd, had prof. dr G. Kuiper als voorzitter en dr H. Schroten als secretaris. Tot die werkcommissie behoorden mede de hebraïci prof. dr M. A. Beek, prof. dr W. H. Gispen en prof. dr Th. C. Vriezen; de muzikdeskundigen A. C. Schuurman en drs M. Geerink Bakker; de letterkundige dr C. Rijnsdorp; en de dichters Barnard, den Besten, Heeroma, Schulte Nordholt en Wit. Voor de Chr. Geref. Kerken vervulden ds A. Bikker en J. Lelsz luisterposten tot zij door toetreding van hun kerken als leden werden opgenomen. Voor de Vrijgemaakte Geref. Kerken traden als waarnemers op prof. H. J. Schilder (later drs H. de Jong) en de musicus M. Lok.

Leden van de Interkerkelijke Stichting voor Psalmberijming zijn thans de Nederl. Hervormde Kerk, de Geref. Kerken in Nederland, de Chr. Geref. Kerken, de Doopsgezinde Sociëteit, de Remonstrantse Broederschap en de Evangelisch-Lutherse Kerk. Voorzitter is dr P. G. Kunst, secretaris ds F. H. Landsman.

Als u zich over deze namen buigt ziet u, dat een groot deel van de Nederlandse Reformatorische Landkaart erbij betrokken is; en dat zeer kundige vogels van zeer uiteenlopende pluimage dezelfde psalmen kennen, liefhebben en zingen. Dat pleit niet tegen de berijming; dat pleit wel voor de vogels.

Dan de vraag: is het juist dat „onze” kerken maar vast met die berijming zijn begonnen, eer een kerkelijke commissie de zaak heeft geaccordeerd en een generale synode haar fiat heeft gegeven? U stelle die vraag niet aan schrijver dezes — zijn antwoord kunt u raden. Maar zegt u zelf eens: waar zetelt die synode, die ons gezegde vrijmoedigheid zou moeten verlenen? Moeten we daartoe soms eerst zulk een synode benoemen en opdracht geven? Zo ja — kunnen we die omweg niet omzeilen? Waarom eerst een synode gezag verlenen om u

daarna voor dat gezag te buigen? Wijlen prof. dr S. Greijdanus zei eens: een generale synode bestaat uit knechten van knechten van knechten van de kerkeraden. Laten we daarom niet al te benauwd zijn voor een beetje mondigheid, ons in het Evangelie geschonken. Te Jerusalem staan de stoelen des gericht: dat is in de kerken — niet alleen in Assen of Hoogeveen of zo.

—0—

Eigenlijk geldt hetzelfde voor het Liedboek voor de Kerken. Het kwam uit in 1973, bevat 491 liederen mitsgaders de 150 psalmen van de interkerkelijke stichting. De bundel dient onder meer ter vervanging van de Hervormde bundel van 1938 en ook van de (synodaal) Gereformeerde bundel van 119 Gezangen (uit 1964) alsmede van de Hervormde proefbundel van 102 Gezangen uit 1965. Deze gezangbundel is niet voor één kerk bedoeld maar voor „de kerken”; uiteraard mede voor scholen, huisgemeenten en gezinnen. De kerken, hiervoor bij de nieuwe psalmberijming opgesomd, hebben deze bundel aanvaard.

In dit nieuwe Liedboek staan dus liederen, die ook door Remonstranten, Doopsgezinden en Protestantsebonders worden gezongen. Jawel. En (afgedacht van het feit, dat deze mensen dus ook de psalmen en vele, vele goede christelijke liederen in handen krijgen) het is denkbaar dat daar liederen naar hun keus in gekomen zijn, die wij niet zouden willen zingen. Goed. Niemand verplicht ons alles te zingen, wat in die 491 liederen staat. Maar stel nu eens, dat er wel 25, wel 50, wel 100 liederen in staan, die wij om onzes gewetens wil echt niet in de kerkdienst durven te zingen... zo iets is toch denkbaar? Dan blijven er altijd nog 391 of meer gezangen over, die we wél willen zingen en dat maakt op de prijs van het boek niets uit.

Verschillende van onze kerken zijn aan dit Liedboek begonnen. Met blijdschap denk ik en met zegen. Wanneer we ernst maken met de vele malen herhaalde oproep uit de Schrift dat we nieuwe liederen zullen zoeken om onze God en Vader te lofzingen... dan moeten we maar niet afwerend staan tegenover een boek vol nieuwe liederen.

Het gaat te ver, in dit kader het nieuwe Liedboek breed te doorkijken. Het is voor u trouwens niet nieuw meer; velen van ons hebben op zondagavonden televisie-uitzendingen beluisterd, waarbij uit dit Liedboek werd gezongen. De meeste keren was dit een ontroerende ervaring. Een nieuw lied — dat is: de oude lofzangen in onze eigen taal, op moderne melodieën, met eigentijdse instrumenten, in koor- en gemeentezang, met snarenspel en orgel. Verheugend is het, dat zo vaak naar de Bijbel wordt gegrepen om het juiste woord te vinden; dat de heilige historie als historie wordt aanvaard; dat de oude schatten als nieuwe worden uitgestald en een nieuwe, diepere inhoud blijken te hebben dan vroeger vermoed werd. Kortom: hier hebben we met serieus werk te doen, zoals eens in de twee eeuwen gevonden wordt. Weldoordacht, geïnspireerd, verstaanbaar en van uitnemende kwaliteit. Het kon wel eens de laatste liederenbundel zijn, die voor de grote verdrukkingen het licht mocht zien. Laten we er blij mee zijn.

C. VEENHOF — KAMPEN

Verbijsterend

Onze lezers weten het: onlangs werd in Ede geopend de Reformatorische Sociale Academie. Dat is een inrichting waarin jonge mannen en vrouwen worden opgeleid die later in alle mogelijke sectoren van het maatschappelijke, sociale en culturele leven 'n leidende plaats zullen innemen. Speciaal zullen zij dat doen onder de jeugd. Het is duidelijk dat dit een uiterst belangrijke taak is in onze verziekte, steeds meer tot ontbinding overgaande samenleving. Men denke er maar eens aan dat de afgestudeerden van de sociale academies de vorming van de werkende jeugd moeten ter hand nemen! Onlangs las ik dat deze momenteel vaak broeinesten zijn

van marxistische, revolutionaire propaganda. Dat belooft veel voor de toekomst! De „openbare” Sociale Academies zijn zonder uitzondering „links”. Zogenaamd neutraal maar in feite heel of half marxistisch of kommunistisch. Nu heeft indertijd de synode van de Ned. Herv. Kerk ook zo'n academie in het leven geroepen. Dat is „De Horst” in Driebergen. In feite kwam die in de macht van 'n club mensen die deze Academie zo „omturnden” dat minister Van Veen dreigde haar de subsidie te onthouden, omdat ze volledig van de oorspronkelijke opzet was afgeweken. Die zaak is toen wat bijgespijkerd. Maar de leiders en do-

centen zijn gebleven en de geest er van is niet veranderd. Ook de Gereformeerde Kerken riepen een Sociale Academie in het leven. Ook zij beseften diep dat zo'n instituut in de huidige samenleving een van de allerbelangrijkste is. Zo werd „De Nijenburg” in het leven geroepen. Maar die Kerken begingen de onvoorzichtigheid die Academie in handen te geven van dat rampzalige instituut van een „Stichting”. De mensen die de leiding van „De Nijenburg” toen in handen kregen hebben op ongelofelijk brutale wijze, hun Academie van het gereformeerde karakter beroofd. En wel op een zo grove wijze dat de synode van de Gereformeerde Kerken er zich publiek van distancieerde en de leden van de kerken daarvoor waarschuwde. Het ongelofelijke verhaal daarvan gaf ik indertijd in Opbouw. De situatie in de protestantse wereld is nu zo dat twee kleine clubs van lieden twee Sociale Academies in handen hebben daarvoor miljoenen guldens aan subsidie inkasseren en een opleiding realiseren die vloekt met wat de over-

grote meerderheid van de meelevende protestantse christenen begeren. Wel hebben de „binnenverbandse” Vrijgemaakten een eigen Sociale Academie in het leven geroepen. Maar die is er helaas alléén voor eigen kring. Niet-vrijgemaakten kunnen er zelfs geen leerling van worden. In deze afschuwelijke situatie hebben toen leden van alle kerken en groepen, die de gereformeerde confessie als de belijdenis van hun geloof aanvaardden, de handen ineengeslagen om een voluit Reformatorische Sociale Academie in het leven te roepen. Broeders uit de Ned. Herv. Kerk — confessionelen en gereformeerde-bonders, (synodaal) Gereformeerden, Chr. Gereformeerden, leden van de Gereformeerde Gemeenten, Vrijgemaakt-Gereformeerden sloegen de handen ineen en werkten voor dit doel in voortreffelijke harmonie samen. Op een onvoorstelbaar royale wijze werd voor het project geofferd. Meer dan twee miljoen gulden werd nog vóór de oprichting bijeengebracht of toegezegd. En de belangstelling ervoor was enorm. Toen de Academie werd

Pastorale notities

Niet vereren — wel waarderen

Gods Woord houdt ons voor: navolgers te zijn van hen die ons in het geloof voorgaan. Maar het waarschuwt ons even nadrukkelijk om ze niet te bewieroken en te verheerlijken. Dwepen met mensen is zondig en dwaas.

De HERE geeft ons in zijn goedheid op vele plaatsen nog mannen en vrouwen met grote liefde voor zijn dienst en voor zijn gemeente. Met een rijk inzicht in de Schriften en met kostelijke gaven van hoofd en hart, welke ze tot nut en zegen van heel het christelijk gemeenschapsleven mogen aanwenden.

Dat we deze dienaars en dienaressen van de Heer bijzonder achten en waarderen is volkomen Schriftuurlijk en heeft zonder meer met persoonsverheerlijking niets te maken.

Wij mogen dankbaar hun gaven erkennen en daarvan profiteren, opdat ook geloof en inzicht in de Schriften erdoor verdiept en verrijkt zouden worden. Wij mogen bij tijd en wijle daaraan ook wel uiting geven. Het kan de voorgangers wel eens goed doen. Ieder heeft daar te midden van zijn zorgen, moeiten en teleurstellingen van zijn Evangeliearbeid behoefte aan.

Juist dit laatste dreigen we soms te vergeten. Velen komen gemakkelijker met hun kritiek en aanmerkingen dan met hun waardering naar voren. Ze slaan geen acht op wat de Bijbel ergens zegt (Hebreeën 13:17): 'Zorg er voor dat de voorgangers hun werk met plezier kunnen doen en niet met moeite en verdriet, want daar kom je zelf ook niet verder mee'.

Als er ook in onze gemeenten trouwe herders en leraars zijn, mannen des geloofs en met rijke Schriftkennis, dan zullen wij ze dankbaar als een geschenk van God erkennen en ook graag hun onderwijzing ter harte nemen, ons door hem laten bemoedigen en vertroosten. Dan is er de gezonde binding van het geloof.

Dan mag er op bijzondere gedenkdagen en op gemeentevergaderingen ook wel eens een hartelijk woord van verbondenheid vallen.

Ik weet bij ervaring hoe goed dat een dominee en zijn gezin kan doen. Geen overdreven loftuitingen en gelegenhedsfrazen, maar een enkel woord van hart tot hart. Zodat ze zich gesteund en gedragen weten door ons gebed.

Bilthoven.

B. Telder

geopend hadden zich reeds 150 jongelui als student laten inschrijven. Het is zeker dat als de Academie volledig is uitgegroeid wel een kleine duizend studenten het onderwijs zullen volgen. Aan alle eisen waaraan een Sociale Academie wettelijk moet voldoen werd voldaan.

Als bekroning van al het werk dat maanden- en maandenlang was verzet kwam op 21 oktober het bericht van het departement van O.K. en W. dat de Academie erkenning had gekregen op grond van haar leerplan. Dat houdt in dat de diploma's die zij zal uitreiken rechtsgeldig zullen zijn en dat de studenten voor rijkssubsidietoelagen in aanmerking komen. En toen is het ongelofelijke gebeurd. Ruim één week na de erkenning kreeg het bestuur van de Academie een brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, dr A. Veerman, berichtend dat de Academie niet op 't scholenplan 1975,

1976 en 1977 was geplaatst. Dat betekent dat in de genoemde drie jaar de Academie geen subsidie zal ontvangen! Volgens de wet op het voortgezet onderwijs is dat plaatsen van de Academie in het scholenplan mogelijk. Maar het is des alniettemin niet geschied.

Dit besluit is in één woord verbijsterend. Het gaat hier om een school waarachter zich zeker een miljoen Nederlanders hebben geplaatst. Mensen die blijkens de enorme sommen die ervoor geofferd zijn, met grote ernst met deze zaak bezig zijn. Mensen die óók hun belastingen betalen. Mensen die bovendien enorme sommen belasting betalen die uitgegeven worden aan projecten waartegen zij grote bezwaren koesteren en daarom niet van profiteren. En nu ontvangen deze voor een project uit de realisering waarvan nog volkskracht spreekt, waaruit blijkt dat men bereid is tot het offeren voor ideële waarden — niets.

We weten het maar al te goed: vooral dit ministerie laat het subsidies regenen! Voetbalclubs, toneelgezelschappen, musici die muziek produceren waar bijna niemand naar luisteren wil, combinaties die films zouden produceren waarvan er sommige nooit klaar kwamen. Onlangs las ik dat er 150 „litteratoren” zijn — zij die veel gelezen worden horen er niet bij — die rijkssteun krijgen. Kent men ze? Beeldende kunstenaars leveren hun produkten in bij de autoriteiten en worden er goed voor betaald. Men zegt dat er al massa's van zijn opgeslagen! Grote, miljoenen kostende,

sportparken en zwembaden worden aangelegd. En zie: voor dit „object” van mensen die het minst uit de staatsruif willen plukken, mensen die offers over hebben voor dat wat zij als hun taak, hun roeping zien, krijgen voor deze hun school NIETS.

En het meest schrijnende van dit gebeuren is dat deze brief ondertekend werd door een antirevolutionaire bewindsman. Een lid van de partij die — nog? — o.a. tot adagium voor heel het onderwijs opheft: bijzondere scholen regel, openbare uitzondering. Het is triest maar het is waar: wat nu met deze Academie is gebeurd roept herinneringen op aan de duistere tijd toen het liberalisme in ons land aan de macht was en dat met allerlei manipulaties de oprichting en instandhouding van christelijke scholen onmogelijk trachtte te maken.

Wat zal er nu gedaan worden door de velen die achter deze Academie staan? Ze zullen, dat weet ik zeker, géén aktie- of pressiegroepen gaan vormen. Ze gaan ook niet met spandoeken naar het Binnenhof. Ze zullen alleen langs wettige weg zoeken wat door ieder weldenkend mens toch wel als billijk moet worden beschouwd in „het klassieke land der vrijheid”. Ze zullen ook deze zaak opnemen in hun gebeden. En ze zullen blijven offeren, zo nodig nog overvloediger, dan voorheen. Mag ik ook onze lezers verzoeken in deze aktief te zijn? Het giro-nummer van de Reformatorische Sociale Akademie is 2906330 ten name van R.S.A. te Vleuten.

J. J. OOSTENBRINK — UTRECHT

Prof. mr H. D. van Wijk met vervroegd emeritaat

Enkele weken geleden heeft prof. mr. H. D. van Wijk zijn functie als hoogleraar aan de Vrije Universiteit moeten neerleggen. Een vervroegd terugtreden, waartoe gezondheidsredenen hem noodzaakten.

Het zou, dunkt me, niet juist zijn dit afscheid in Opbouw, waaraan hij ook jarenlang als medewerker verbonden was, ongemerkt te laten voorbijgaan. Wetend, dat we alle gaven, ook de gaven, ons in de ouderling, hoogleraar en scribent Van Wijk geschonken, van God ontvangen, zullen we daar toch immers in dankbaarheid van mogen en moeten gewagen.

Prof. Van Wijk heeft zich in zijn actieve jaren zelf nooit op de voorgrond geplaatst. Zijn colleges en zijn arbeid waren nooit een gewild vertoon van geleerde woorden. Die had hij ook niet nodig. Zijn gaven werden door ieder, die zijn colleges volgde en/of zijn publicaties las spoedig onderkend. Het meest sprekende bewijs daarvan waren wel zijn benoemingen — en dat, terwijl hij nimmer was gepromoveerd — eerst in 1955 tot lector in het administratief recht aan de Vrije Universiteit en vervolgens in 1958 tevens tot buitengewoon hoogleraar aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam, waarna hij ook aan de V.U. van lector buitengewoon hoogleraar en later gewoon hoogleraar werd. Geen gering bewijs van erkenning van de bekwaamheid van iemand, die zijn rechtenstudie geheel in de avonduren had moeten verrichten. Maar wie Prof. Van Wijk zelf, zijn onderwijs en zijn instel-

ling wil typeren, kan dat wellicht nog het beste doen door de woorden te citeren, die hij eens aan het slot van zijn openbare les aan de V.U. tot zijn vader richtte:

„Dat U, Vader, deze dag moogt beleven en hier vandaag aanwezig kunt zijn, is mij een reden voor zeer bijzondere verheuging. Moeder en U hebben mij stellig niet voor een functie bij het hoger onderwijs in de wieg gelegd. Toch hebt gij mij, zeker niet beneden de maat van Uw vermogen, in deze richting geleid, en dat niet alleen door wat gij meer opzettelijk en bewust aan mijn opvoeding hebt gedaan, maar ook door de eenvoudige wijsheid, waarmee gij dat hebt gedaan. En bovendien hebt gij door Uw woord en voorbeeld Uw kinderen gewezen ook op dit woord van de Heilige Schrift: Het hart des mensen overdenkt zijn weg; maar de

HERE stiert zijn gang (Spreuken 16:9). In zorgvolle dagen gaf dat rust, in dagen, die naar menselijke maatstaf goede heten, wees dit de weg voor de dankbaarheid. Ook bij deze nieuwe wending in mijn weg heeft ons beider hart genoeg te overdenken; laten wij overeenstemmen in gebed om de bestiering van ons beider gang door de HERE”.

Wie zo zijn taak aanvangt mag op zijn werk een zégen verwachten. Om zijn arbeid goed te beoordelen zal men in rekening moeten brengen, dat zijn taak — het onderwijs in het Nederlands administratief of bestuursrecht — lag op het gebied van een van de jongste takken van de rechtswetenschap. Van Wijk's preadvies voor de Vereniging voor Administratief Recht in 1954, zijn vele artikelen, vooral in het tijdschrift De Nederlandse Gemeente en zijn in 1968 verschenen boek „Hoofdstukken van Administratief Recht” leverden daartoe belangrijke bijdragen. Het mag dan ook tot voldoening stemmen, dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten het mogelijk heeft gemaakt, dat een keuze uit zijn artikelen ter gelegenheid van zijn afscheid werden gebundeld. De titel van deze bundel „Besturen met recht” typeert het werk van Van Wijk bijzonder goed. Er was waarschijnlijk geen onderwerp dat hem meer ter harte ging in zijn publicistische arbeid, dan de rechtsbescherming van de burger. Het is niet nodig te zeggen, dat hij daarbij én burger én overheid beiden ten volle hun waarde liet behouden. Besturen was voor hem metterdaad een zaak van récht.

Recht was voor hem daarbij zeker niet datgene, wat het nazisme er van had gemaakt, nl. hetgeen nuttig is voor de staat. Wat de consequenties van een dergelijk stelsel zijn, heeft hij in de oorlogsjaren en daarna aan de lijve ervaren.

Wat recht dan wel is en kan zijn, dat heeft hij met al de werkkraft en scherpzinnigheid, waarmee hij begiftigd was, benadrukt. Het uitbouwen van die rechtsbescherming lag hem steeds na aan het hart.

Zijn terugtreden valt in een periode, waarin de Staten-Generaal zich bezig houden met het zgn. wetsontwerp administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen. Wanneer dat wetsontwerp de eindstreep haalt zal er aan de Raad van State een nieuwe afdeling, de afdeling rechtspraak, worden toegevoegd. Menselijkerwijs gesproken zou niemand in ons land met meer recht voor een benoeming in deze nieuwe afdeling van de Raad van State in aanmerking zijn gekomen als Van Wijk, wanneer zijn gezondheid hem dat zou hebben toegestaan. Maar ook hier geldt het door hemzelf geciteerde Schriftwoord „Het hart des mensen overdenkt zijn weg; maar de HERE stiert zijn gang”.

Moge het hem, nu hij met zijn echtgenote Amstelveen sinds kort weer heeft ingeruild voor het hun vanouds zo vertrouwde Drente, ook bij „voortgaande terugtred” (de titel van zijn inaugurele rede aan de V.U.) tot troost zijn, dat een vertrek nog geen afscheid is en dat toch, door alles heen, eenmaal een wereld komt, waarin metterdaad ten volle geréchtigheid zal heersen.

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

Dr. J. J. Buskes

— 'een buitenverbander' —

Op 16 september jl. werd de Amsterdamse emeritus-predikant dr J. J. Buskes 75 jaar. De uitgeverij Zomer en Keuning te Wageningen heeft t.g.v. zijn verjaardag een heel bijzonder boek op de markt gebracht. Het heet „Dwarsliggers — nonconformisten op de levensweg van ds J. J. Buskes”. Met de dwarsliggers worden figuren bedoeld, die grote invloed hebben gehad op het leven en denken van ds Buskes. Zij zijn dwarsliggers in de zin van de balken van een spoorlijn: zij liggen dwars en zorgen er voor dat de trein niet vastloopt, maar zich voortbeweegt het doel tegemoet.

In het genoemde boek worden ongeveer 30 dwarsliggers uit het leven van ds Buskes besproken. Ik noem enkele: dr G. Puchinger schrijft over prof. dr H. Bavinck, prof. L. Onvlee over prof. H. Kraemer, ds K. Bouhuys over dr O. Noordmans, dr K. A. Deurloo over prof. Miskotte, ds Spijkerboer over Bonhoeffer, prof. Kuitert over prof. Berkouwer en Berkouwer over prof. Herman Ridderbos. Verder nog bijdragen van prof. Schulte Nordholt over Martin Luther King, van pater Van Kilsdonk, prof. Verkuyl en anderen.

Zo'n boek is niet te bespreken. De opzet is breed, de inhoud zeer gevarieerd.

Wij zouden dus eigenlijk met een aankondiging kunnen volstaan. Dat doen we dan ook, maar wel iets uitgebreider dan anders.

Dr Buskes is een markant figuur in de Nederlandse kerkelijke wereld. Hij is een man, die mij altijd erg heeft geboid en die tegelijk niet zelden prikkelde tot tegenspraak. Toen ik eens tegen een (binnenverbandse) vrijgemaakte predikant zei, dat ik in Amsterdam wel eens bij ds Buskes naar de kerk ging, antwoordde hij: ja, maar die heeft ook iets te zeggen! Zelf heb ik dat ook vaak zo ervaren. Als je Buskes hoort preken, heb je de indruk dat hij het niet alleen tegen de mensen in de kerk heeft, maar dat hij heel Amsterdam toesprekt.

Toch prikkelt hij ook tot tegenspraak.

Enige tijd geleden verscheen van prof. dr W. H. Velema uit Apeldoorn een kritische behandeling van de theologie van Kuitert onder de titel „Aangepaste theologie” (uitgave Buijten en Schipperheijn, Amsterdam). Ds Buskes besprak dit boekje in Trouw en kraakte het. Zijn vernietigend oordeel was wel begrijpelijk, maar tevens niet helemaal rechtvaardig.

Begrijpelijk, omdat ds Buskes in het boek van Velema een of andere fundamentalistische theologie aantrof, die hem waarschijnlijk deed denken aan de toestand in de Geref. Kerken van de jaren twintig en die leidde tot de schorsing van ds Geelkerken. Ds Buskes werd zelf in die tijd ook het slachtoffer van die fundamentalistische bijbelvisie. Buskes reageerde naar mijn indruk allergisch op Velema, maar hij deed de intentie van de laatstgenoemde te weinig recht. Dit was juist mede daarom te betreuren, omdat

er ook tussen Buskes en Kuitert aanzienlijke verschillen bestaan. Voor wie de laatste publikaties van Kuitert heeft gelezen en tevens die van Buskes is dit een duidelijke zaak.

Toen vorig jaar ds Van der Hoeven een leidende rol vervulde in de bekeringsactie „Kruistocht Amsterdam”, distantieerde ds Buskes zich publiek van deze actie. Hij had bezwaren. Dat mag natuurlijk best, maar waarom kan men dan niet het zwijgen er toe doen? Was de zaak van Christus met zijn protest gediend? Ja, Buskes prikkelt soms tot tegenspraak — dat is dan nu ook gedaan.

Onlangs hoorde ik ds Buskes preken in de Thomaskerk in Amsterdam-Z.: een indrukwekkende preek vanwege zijn diep inzicht in de Schrift, zijn scherpe woordkeus, die gedragen wordt door een voor hem typerende emotionaliteit. Bijna elke kerkdienst, waarin ds Buskes voorgeeft is een indrukwekkend gebeuren. Op zulke momenten voel ik me ten nauwste met hem verbonden. Niet alleen door het geloof, maar ook door een stukje vergelijkbare achtergrond.

Zoals de 'buitenverbandse' vrijgemaakte kerken ontstaan zijn door een uitstotingsproces, zo is ook het Hersteld Verband ontstaan door een uitstoting uit de Geref. Kerk na de afzetting van ds Geelkerken door de Asser synode in 1926.

Over deze Herstel Verband-periode zegt Buskes in een interview met dr Puchinger (Hervormd-Gereformeerd, blz. 307): „'t mooiste wat ik in de H.V.-periode beleefd heb is dat we samen het besef hadden een gereformeerde kerk te mogen zijn in de wereld van heden. We beleefden iets wat Bavinck voor ogen stond: de katholiciteit van het christendom; gereformeerd, maar gerelativeerd door het christelijke; het zoeken naar een verbinding van het oude geloof met het leven en denken van de moderne tijd (...) Het werd ons „gegeven”. We hadden ondanks alles het gevoel: waar het op aankomt is er, een belijdende kerk, niet op het verleden gericht, maar op de toekomst! En dat in tegenstelling tot de oude Gereformeerde Kerken, waarin verstarring kwam, veruitwendiging, triumfalisme en antithese, een zich afzetten tegen allerlei.” „Als u mij nu vraagt: wat was de slechtste ervaring, dan zou ik willen zeggen dat wij binnen het H.V. bedreigd zijn geworden door

het gevaar ons almaar af te zetten tegen de Gereformeerde Kerken, al zijn we eraan ontkomen.” „Persoonlijk ben ik geneigd de jaren van het H.V. te waarderen als een waardevol experiment, dat we niet gezocht hebben, maar waartoe we geroepen werden!”

Er zijn bepaalde parallellen tussen de Hersteld Verband-kerken in de jaren twintig en dertig en de buitenverbandse-vrijgemaakte kerken van vandaag. Wie de artikelen van ds H. de Jong en van ds H. Smit in de rubriek 'Kerkelijk leven' van de laatste maanden gelezen heeft, ziet bepaalde overeenkomsten.

Wat dit betreft stemt het eveneens tot nadenken, wanneer Buskes op blz. 299 van het genoemde interview met Puchinger opmerkt: „...ik heb wel eens tot Berkouwer gezegd: „Je weet niet wat het is geschorst te zijn.”

Dr Buskes leefde in het Hersteld Verband ten opzichte van de Gereformeerde Kerken als een soort 'buitenverbander'. Maar ook later, toen hij in 1943 hervormd predikant werd, bleef hij een man die zich nooit gemakkelijk in bepaalde kerkelijke structuren kon voegen.

Ook in de hervormde kerk was ds Buskes niet zelden een dwarsligger. Men heeft tien jaar geleden nog wel eens van hem gezegd: waar Buskes nog eens terecht komt...

Maar goed, hij is nu 75 geworden en zal wel hervormd blijven.

Dit verrassingselement zit er trouwens nog altijd in. Of het een preek of een lezing is, je weet nooit waar hij nu weer mee op de proppen komt. Eén ding staat vast: goed naar hem luisteren, want dat is altijd de moeite waard; hij heeft je wat te zeggen.

In het begin van dit artikel begon ik met het boek „Dwarsliggers”. Buskes is zelf een dwarsligger en beschouwt dit als een erekwesitie. Het Woord van God is niet naar de mens. Het staat veelal haaks op onze wereld en toch is het een Woord voor de wereld. Ook de verkondiger moet vaak dwars liggen in de samenleving en in zijn kerk. Alszodanig heeft dr Buskes veel medestanders en veel tegenstanders.

Hij roept in zijn publikaties soms tot tegenspraak op. Zijn keuze voor de PvdA riep luide protesten op. Hij was een uitgesproken leerling van Karl Barth. In zijn openlijke positiekeuze kreeg hij vrienden en tegenstanders. Toch heeft hij geprobeerd met zijn tegenstanders zo veel mogelijk contacten te onderhouden. Hij heeft oog voor katholiciteit en eucumenicitet, ook wanneer het menselijkerwijs gesproken niet te verwachten is. Of dit Buskes steeds gelukt is, ik kan het niet beoordelen. Het zal wel niet. Welke christen is daartoe wel in staat?

Eens hoorde ik hem aan het eind van een toespraak zeggen: er zal wel nooit een mens geweest zijn, die in dienst van het Koninkrijk staande, het Koninkrijk ook niet eens heeft tegen gewerkt.

Buskes is er de man naar om dan ook aan zichzelf te denken. Het is een gewetensvraag voor elk mens. Niet om somber van te worden. Het geloof in God en de genade in Jezus Christus stimuleerden hem in het leven. Elke dag bood

nieuwe mogelijkheden om zijn taak aan te vatten.

Zijn levensgeschiedenis gaf hij de titel „Hoera voor het leven”. Op de laatste bladzijde van dit boek schrijft hij: „Het is een zegen te mogen leven op Gods goede aarde. Ik kan de hele wereld niet op mijn nek torsen. Ik ben Atlas niet. Ik behoef het ook niet te zijn. Ik mag heel gewoon mens zijn. Want de oorsprong en de voleinding van mijn leven liggen in God. Dat geloof ik met heel mijn hart. Wij mogen leven.

„Leve het leven, het wordt u gegeven!”

Waarom zouden we niet?”

Dit bindt ons samen. Buskes roept bij ons soms tegenspraak op en wij ongetwijfeld bij hem. Maar wij weten ook dat wij uit dezelfde levensbron willen putten: de gekruisigde en opgestane Heer Jezus Christus.

Daarin zijn wij één!

Ook al zitten wij in verschillende kerken. Wij kunnen niet langs elkaar heen leven. Vandaar dit artikel.

n.a.v. Dwarsliggers. Nonconformisten op de levensweg van ds J. J. Buskes. Uitg. Zomer en Keuning, Wageningen 1974. 216 blz. f 16,90.

Kerknieuws

Beroepen te Barendrecht: ds K. B. Holwerda te Doorn.

Bedankt voor Emmeloord: ds G. Mul te Dronten.

Aangenomen naar Langerak (ZH): Kand. H. A. Strating te Emmeloord, die bedankte voor Culemborg, Zwartsluis, Urk en Neede-Aalten/Winterswijk.

Ds G. Janssen — Ds G. Janssen te Amsterdam-West is door ziekte voorlopig verhinderd zijn ambtelijke werkzaamheden te verrichten. De kerkeraad bezint zich op het eventueel aanstellen van een konsulent.

Klassis Kampen — De klassis Kampen heeft aan kandidaat B. Meijer te Kampen op zijn verzoek verlenging van preekkonsent gegeven.

Kampen — Naar aanleiding van een instructie van de kerk te Urk besloot de klassis naar de voortgezette Conventsvergadering te Utrecht d.d. 30-11-'74 af te vaardigen als primi: ds H. Stolk te Kampen en ds J. Stuij te Steenwijk, de brs T. Korf en H. Witteveen met als secundi: ds G. Mul te Dronten en br H. Gort. In grote meerderheid stelde de klassis zich achter de prae-ambule, voorgesteld door de Commissie Funktionering Kerkverband. De klassis kon niet meegaan met het voorstel-Ede om de hele discussie over het kerkverband terug

te draaien. Wel stelde de klassieke vergadering, dat er op de samenkomst te Utrecht alle ruimte en tijd moet zijn voor een open en broederlijke discussie met die kerken, die bezwaren hebben tegen het besluit van Bunschoten-Spakenburg 1973 om te gaan in de lijn van de in het voorstel-Eindhoven genoemde artikelen 31, 32, 33, 36 en 38 van het Konsept-akkoord van kerkelijk samenleven.

Ds H. Brink — Ds H. Brink, emeritus predikant te Kampen, is verhuisd van 1e Ebbingestraat 41 naar de L. de Coligny singel 23.

Lelystad — De chr. geref. kerk te Dronten ontving voor het werk in Lelystad van een onbekende een gift ad f 2100,—, bestemd voor de aankoop van de grond, waarop de kerk zal worden gebouwd. (In Lelystad vergaderen de chr. geref. kerk en de vrijgem. geref. kerk „b.v.” altijd gekombineerd.)

Onze kleding — In het kerke-raadsverslag van Amsterdam-C. lazen we: „Een opmerking in één van de rapporten gemaakt is aanleiding, dat een wijkbroeder ook zijn bezwaren naar voren bracht over het slecht verzorgde uiterlijk van sommige gemeenteleden en ambtsdragers. Daar een paar andere broeders hem in zijn bezwaren bijvallen, is het duidelijk, dat zich een discussie ontwikkelt over de slechte kleedgewoonten van deze tijd. Tweeërlei taxatie komt naar voren. De bezwaarden zeggen: er is vaak ook een openbaring van een geestelijke ligging, die zich alom in de wereld openbaart. De niet of minder bezwaarden zeggen: kijk door die bolster heen en heb oog voor hun andere zijde. Zij vertonen soms een geestelijke houding, die anderen ten voorbeeld kan strekken. De praeses besluit met de ernstige waarschuwing het één noch het ander op de spits te drijven en indien een gesprek hierover nodig is dit met wijsheid te voeren.”

Nieuws uit breder kring

De Chr. geref. Generale Synode, die enige tijd geleden te Amsterdam werd gehouden, besloot o.a. (nog) niet uit de I.C.C.C. te treden. De generale synode wenste van het uitvoerend comité van de I.C.C.C. een zestel verzekeringen, die ook uit de handelwijze van de I.C.C.C. duidelijk zullen moeten blijken. In deze zes punten worden o.m. afgewezen een eenzijdig anti-kommunisme, een strijd op wereldse wijze en met vleselijke wapenen, en een exclusivisme voorzover de bijbel dat niet duidelijk voorschrijft. De volgende generale synode zal dan over drie jaar, gelet op de reactie van de I.C.C.C. beslissen over voortzetting van het lidmaatschap. Voorts aanvaardde de synode zeventien bijbellieden uit

het Liedboek voor de kerken als „berijmde Schriftgedeelten”, die in de eredienst gezongen mogen worden. De synode gaf verder aan de desbetreffende deputaten de vrijheid om de eventueel in de toekomst door de overheid toe te wijzen zendtijd onder verantwoordelijkheid van deputaten zó te (doen) gebruiken, dat de verbreiding van het evangelie daardoor bevorderd wordt. De deputaten Kerkjeugd kregen de opdracht om al het mogelijke te doen de ontstane verontrusting over het eigen kerkelijk jeugdwerk weg te nemen mede tot herstel van de juiste verhoudingen. Ook werd besloten de kon-taktoefening en de samenspreking met de „buitenverbandse” gereformeerde kerken voort te zetten.

Gij deed hem slapen zonder zorgen en rustend kwam hij bij U thuis.
Alleen bij U is hij geborgen;
Gij doet hem wachten op den Morgen en Wonen in Uw Vaderhuis.

Voor ons zeer onverwacht in zijn bruidsdagen riep de Here tot Zich aan Zijn bruiloftsmaal Zijn kind

GEERT JOHANNES HEBELS

in de ouderdom van 24 jaar.

Wageningen:
Diny Noordeloos (bruid)
Nunspeet:
R. R. Hebels-Weke
Kockenge:
E. J. Voorrips-Hebels
A. Voorrips
Amsterdam:
G. A. v. d. Schaa-Hebels
J. H. v. d. Schaa
Pretoria:
F. H. L. Hebels
Zeist:
G. G. E. Hebels
Nunspeet:
D. Hebels
Emmen:
F. Wehe

Wageningen, 2 november 1974.

De begrafenis heeft plaats gehad woensdag 6 november te Wageningen.

Correspondentie-adres:
Lugtenbergweg 32, Nunspeet.
Van der Waalsstraat 22-I, Wageningen.

Drukkerij »Steenbergen«

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerwerk

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

GOED NIEUWS!

In de reeks
„DE VOORZEIDE LEER”
verschijnt binnenkort:

PSALMEN (I)

door Ds. F. VAN DEURSEN

416 bladz. in fraaie stempelband met goudtitel, prijs f 35,—, doch thans nog voor de **intekenprijs van f 29,50.**

Thans leverbaar de delen:

Ds. C. Vonk: Inleiding - Genesis - Exodus f 23,50
Levitikus f 31,00
Numeri - Deuteronomium .. f 36,50
Jozua f 35,00
Richteren f 35,00

Ds. F. van Deursen: Psalmen (I) f 35,00*)
*) Intekenprijs tot 31 dec. a.s. f 29,50

In voorbereiding: Ds. F. van Deursen: Psalmen (II)
f 35,—, bij vooruit bestellen en betalen f 29,50.

„Broodnodig zulke boeken in deze tijd. Ze leren de Schrift verstaan, geven inzicht en doorzicht.”

Degenen, die alle verschenen delen over de H. Schrift willen aanschaffen kunnen ze direkt ontvangen, desgewenst tegen betaling van **f 25,00 per 3 maanden!** Volledig prospectus zenden wij op aanvraag.

Firma Wesdijk, Liebeek & Hooijmeijer
Singel 55 — Barendrecht — Giro 216828

Uit de reacties op de publicatie van onze eerste projecten mag worden afgeleid dat velen in ons land nog onderscheiden dat hulpverlening naar **Schriftuurlijke** normen iets geheel anders is dan hulpverlening uit medemenselijkheidsoverwegingen

Niet de steun als zodanig, degene die helpt of geholpen wordt, is van doorslaggevend betekenis, maar het hiertoe voldoen aan **ZIJN OPDRACHT**, het hiertoe die-

nen van **ZIJN ZAAK**, de komst van **ZIJN KONINKRIJK** moet uitgangspunt en doel zijn en blijven, naar de richtlijnen die **HIJ** hiertoe gaf in Zijn Heilig Evangelie.

FINANCIËLE STAND VAN ZAKEN VAN DE VERSCHILLENDE PROJEKTEN:

	Reeds Ontvangen	Totaal benodigd
M.A.F.-vliegtuig ten behoeve van het zendingswerk op Irian Jaya (ons vroegere Nieuw-Guinea)	f 64.868,16	f 135.000,—
INDIA: De eerste opzet van een zuivelbedrijfje, 'n pluimveebedrijf en een kleuterschool	f 35.592,72	f 39.720,—
KENYA: Uitbreiding van de zendingsschool in Turkana (in het Noordwesten van Kenya)	f 13.792,50	f 68.500,—
Totaal	f 114.253,38	f 243.220,—

ER ONTBREEKT DUS NOG ROND f 129.000,—! Wij volstaan met dit extra te onderstrepen en de projecten van onze Stichting in Uw voortdurende offervaardigheid aan te bevelen!

Mogen wij op uw verdere steun rekenen? Bij voorbaat dank!

REFORMATORISCHE HULPAKTIE „WOORD EN DAAD”
Postbus 115, Velp (G.)

Postgiro 3020900 - Bank: Amro-bank, Velp, rek.nr. 483976105

Redactieleden

Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Ds H. Smit
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.
Redactie-assistent
K. Muller

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 22,50 per jaar
f 11,75 per halfjaar
f 6,15 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Pasteursingel 29b,
Rotterdam-7
Tel. 010-153703
Giro 40 49 45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.